

دعای شکر از زبان سلیمان نبی(ع)

در سوره نمل، آیه ۱۹ آمده است: «رَبِّ أَوْزَعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَذِلَّ لِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادَةِ الصَّالِحِينَ» پروردگارا، به من الهام کن تا شکر نعمتی را که به من و پدر و مادرم ارزانی داشته‌ای، به جا آورم و کار شایسته‌ای انجام دهم که توا از آن خشنود باشی و مرا به رحمت خود در میان بندگان شایسته‌ات داخل کن.

در ادامه گشت وگذارمان در میان دعا‌های قرآنی، این هفته به سراغ دعای زیبای حضرت سلیمان (ع) در سوره نمل، آیه ۱۹ می‌رویم؛ دعایی که سرشار از فروتنی، شکرگزاری و آرزوی رشد معنوی است. «... رَبِّ أَوْزَعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ.» حضرت سلیمان (ع) با وجود داشتن پادشاهی گسترده، قدرت، علم و امکانات بی نظیر، در این دعا از خداوند می‌خواهد که به او توفیق شکرگزاری عطا کند.

این موضوع نشان می‌دهد که شکر واقعی، تنها با الهام و یاری خداوند ممکن است.

در این دعا، چند خواسته مهم مطرح شده است:

۱. الهام شکرگزاری
نه فقط برای نعمت‌های شخصی، بلکه برای نعمت‌هایی که به والدینش نیز داده شده است. این نگاه، ریشه دار بودن نعمت‌ها و پیوند نسل‌ها را نشان می‌دهد؛
 ۲. توفیق عمل صالح
حضرت سلیمان (ع) از خدا می‌خواهد که او را به انجام کارهایی موفق کند که مورد رضایت الهی باشد؛ نه صرفاً کار خوب، بلکه کاری که خدا آن را بپسندد؛
 ۳. ورود به جمع صالحان
او از خداوند می‌خواهد که با رحمتش، او را در زمره بندگان شایسته قرار دهد؛ نشانه‌ای از تواضع و امید به رحمت الهی.
- این دعا به ما می‌آموزد که درکنار بهره‌مندی از نعمت‌ها، باید همواره در پی شکر، عمل نیک و پیوستن به جمع صالحان باشیم. در شبیه‌های آینده، همچنان با هم به زرقای نیایش‌های قرآنی خواهیم پرداخت.

حکمت

دنیا چگونه تنظیم شده است؟

اگر در زندگی دنیا، توقعاتمان را درست تنظیم کنیم، می‌توانیم از آن بهره ببریم و بار دنیا و آخرتمان را ببندیم. هیچ فردی توقع ندارد که در روزشگاه، وسایل استراحت مثل تخت خواب فراهم باشد. هر جایی اقتضائات خودش را دارد. باید دنیا را بشناسیم و توقعاتمان را متناسب با قوانینی که خدا در دنیا قرار داده است، تنظیم کنیم. حضرت امیرالمؤمنین علی(ع) در نامه ۵۹ به ابی‌طالب می‌فرماید: «إِنَّمَا أَنْتَ الذَّنْبُ ذَا بِلَيْتِهِ، بدان که دنیا سرای آزمایش است.» همچنین ایشان در نامه ۳۱ به امام حسن مجتبی(ع) می‌فرمایند: «أَنَّ الدُّنْيَا لَمْ تَكُنْ لِتَشْتَقَّ إِلَّا عَلَىٰ مَا جَعَلَهَا ... عَلَيْهِ مِنَ اللَّغْمَاءِ وَالْإِتْبَاءِ وَ الْجَزَاءِ فِي اللَّعْمَاءِ، دنیا پایدار نمانده است، مگر بر همان چیزی که خدا دنیا را بر آن قرار داده است که عبارت است از نعمت‌ها و آزمایش‌ها؛ و حساب و کتاب در قیامت خواهد بود.»

هر لحظه‌ای که از یک آزمایش دنیا جد می‌شویم، خداوند آزمون جدیدی را پیش پای ما قرار می‌دهد. هر آزمایش و صبر کردن ما، پله‌ای است برای رشد و سعادت بیشتر و بهتر. ما باید نگاهمان به دنیا را اصلاح کنیم؛ نیامده‌ایم برای استراحت و خوشی. اگر کسی نگاهش اصلاح شد، چون می‌داند در مسیر درست حرکت می‌کند، از همین سختی‌ها و آزمایش‌ها هم لذت می‌برد و حس رضایت و خوشحالی دارد که می‌تواند درست حرکت کند.

بردار و بخوان

مقام بسم‌ا...

جلد اول کتاب «آملات قرآنی» شامل سلسله مباحث تفسیری استاد سید محمد مهدی میرباقری است که در بازه زمانی اسفند ۱۳۹۲ تا خرداد ۱۳۹۳ در برنامه «سمت خدا» ارائه شده است.

- فهرست موضوعات کتاب
اگر بخواهیم به فهرست این کتاب برای علاقه‌مندان اشاره کنیم، باید بدانیم این اثر از دو بخش تشکیل شده است؛ بخش اول، مقام بسم‌ا... و توحید در استعانت، گفتار اول؛ مروری اجمالی بر معنا و مقام بسم‌ا... گفتار دوم؛ موانع ورود به مقام بسم‌ا... و چگونگی عبور از این موانع، گفتار سوم؛ چرایی و چگونگی ورود به مقام بسم‌ا... و آثار آن، گفتار چهارم؛ رابطه توحید و استعانت جویی از معصومین(ع).
- بخش دوم؛ سوره کافرون و مرزبندی جبهه ایمان و کفر؛ گفتار اول؛ مروری اجمالی بر فضایل و محتوای سوره کافرون. گفتار دوم؛ موضوع و مقیاس درگیری جبهه ایمان و کفر در سوره کافرون، گفتار سوم؛ محورهای درگیر و عمق درگیری جبهه ایمان و کفر در سوره کافرون، گفتار چهارم؛ چرایی صف‌بندی قاطع رسول خدا(ص) با کفار در سوره کافرون.
- آیت ا... سید محمد مهدی میرباقری در بخش اول از جلد اول «آملات قرآنی» به مقام و معنای حقیقی کلمه بسم‌ا... اشاره می‌کند. او در این بخش توضیح می‌دهد که مقام بسم‌ا... مقام بی‌نیازی از غیر است. نویسنده در بخش دوم کتاب به تفسیر سوره کافرون می‌پردازد و همچنین موضوع درگیری پیامبر(ص) و جبهه کفر در سوره کافرون را بررسی می‌کند.

شهریار
SHAHIRANEWS.IR
شنبه
۱۴
۱۳۹۳/۰۴/۰۴
شماره ۳۳۳

اعجازهای

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»

«بسم‌ا...» انسان را زیر چتر حمایت‌گر رحمت خداوند قرار می‌دهد

گزارش

آمنه مستقیم فراوان از افراد باتجربه و بزرگ‌ترها شنیده‌ایم که هر کاری راهی دارد و هر قفلی را کلیدی است. پس اگر می‌خواهیم به مقصود برسیم و درهای بسته‌ای که در موقعیت‌های مختلف زندگی با آن‌ها مواجه می‌شویم، با کمترین زحمت و بهترین اثر به روی ما باز شود، باید راه و کلید را پیدا کنیم و خدا چه حکیمانه و گشاده‌دستانه با علم به این خواسته فطری، شاه‌کلید گشودن قفل‌های امور و کارها و دست‌حمایتگر خود در زندگی را با ذکر «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» در اختیارمان قرار داده است تا زیر سایه آن به مراد و مطلوب برسیم. با هم آثار و برکات بی‌نظیر این آیه پربرمرواز را مرور می‌کنیم.

به هر کار برکت می‌دهد

یکی از ادکاری که فضیلت فوق‌العاده، فواید بسیار زیاد و خواص شگفت‌انگیز برای آن بیان شده است، ذکر مقدس «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» است. به دلیل اهمیت کم‌نظیر و برکتی که این ذکر در آغاز، به هرکاری می‌دهد، بر گفتن آن تأکید بسیار شده است. تمام سوره‌های قرآن، جز سوره توبه و همه دعاها با این ذکر عظیم‌الشان آغاز می‌شود. این ذکر که دو صفت مهم «رحمن» و «رحیم» خدا را در خود جای داده است، چنان معنویت، برکت و آثاری دارد که درآموزه‌های دینی از آن به کلید رحمت الهی، مایه آرامش و اطمینان، عامل دفع شیطان و رمز استعانت دعا تعبیر شده است.

نزدیک به اسم اعظم الهی است

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» در میان آیات قرآن، موقعیت ویژه و جایگاهی خاص دارد و در آغاز تمام سوره‌ها به غیر از «توبه»، به کار رفته و در سوره «نمل» نیز دو بار آمده است. همچنین در سوره «هود»، یک بار در آغاز سوره به‌طور کامل و یک بار در آیه ۴۱ به‌صورت «بِسْمِ اللَّهِ» و بدون وصف «الرحمن الرحیم» آمده است. در روایات آمده (ع) به قدری به این آیه از قرآن اهمیت داده شده است که آن را هم‌ردیف «اسم اعظم الهی» معرفی کرده‌اند. امام رضا(ع) در اهمیت این آیه می‌فرماید: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، به اسم اعظم خدا، نزدیک‌تر از سیاهی چشم است به سفیدی آن.» (کافی، ج ۶، ص ۲۹۵)

عصاره قرآن است

منابع تفسیری شیعه و اهل سنت، روایاتی را در بیان فضیلت بسمله بیان کرده‌اند. قرطبی در تفسیرش از امیرالمؤمنین علی(ع) نقل می‌کند که فرمودند: «بسمله شفای هر بیماری و یاری‌کننده هر دارویی است.» (الجامع الاحکام القرآن، ج یک، ص ۱۰۷) همچنین، از امام رضا(ع) نقل شده است که: «این آیه با کرامت‌ترین و بزرگ‌ترین آیه قرآن است.» (تفسیر العیاشی، ج یک، ص ۲۱) در برخی روایات، کتابت زیبای آن برای تعظیم خداوند، موجب غفران و بخشش، و قرائت آن رهایی و نجات از آتش دوزخ است. در برخی روایات هم آمده است، «اسرار همه کتاب‌های آسمانی در قرآن جمع است و همه آنچه در قرآن است، در سوره فاتحه و همه آنچه در سوره فاتحه است، در بسمله آن جمع شده است.» (تایبیه الموده، ج یک، ۲۱۳)

رمز قبولی اعمال

در آموزه‌های اسلامی، اخلاص شرط حیاتی ارزش و پذیرش هر عمل است. حضرت زهرا(ص) تأکید می‌کنند که کوچک‌ترین شائبه ریا یا انگیزه غیرالهی، عمل را از طهارت دور و از مدار پاداش خارج می‌کند. این روایت، معیار دقیقی برای سنجش کیفیت عبادات روزمره ماست؛ آیا نیتمان فقط خداست یا به چشم و زبان دیگران و منافع زودگذر وابسته‌ایم؟ عملی که برای غیر خدا انجام شود، همچون کالبدی بی‌جان، فاقد ارزش معنوی است. شرط اصلی برای دریافت بالاترین مرتبه از لطف الهی، صداقت کامل در نیت و بی‌ریایی مطلق در عمل است. هرچه

هلال فرحانی
پیشانی اسلام

رابطه اخلاص با تأمین نیازهای واقعی

نیت پاک‌تر باشد، راه برای اجابت و دریافت الطاف الهی، گشوده‌تر خواهد بود.

خواسته من؛ حکمت خدا

بنده مخلص همیشه به همان چیزی که درخواست می‌کند نمی‌رسد، بلکه به بهترین چیزی که خدا برای سعادت او می‌داند، دست می‌یابد. حضرت زهرا(ص) نمی‌فرمایند خداوند «خواسته‌اش» را برآورده می‌کند، بلکه می‌فرماید «افضل مصلحت»- یعنی بالاترین خیر واقعی- را به انسان اهدا می‌کند، حتی اگر خود آن را نشناسد. ممکن است ما خانه‌ای بزرگ بخواهیم و خدا آرامش را در خانه‌ای کوچک‌تر برایشان مقدر کند. استعجاب حقیقی، دریافت بهترین پاسخ است، نه لزوماً همان پاسخ، پس اعتماد به این حکمت، اساس آرامش در زندگی بندگان خالص و کلید رهایی از اضطراب نرسیدن به خواسته‌هاست.

راه رسیدن به آرامش و رشد روحی و معنوی بنده‌ای که فقط برای خدا عمل می‌کند، از نگرانی قضاوت یا ستایش دیگران، فارغ است و همین رهایی، آرامشی شیرین در

خدا به بندگانش راه نشان داده است

مفسران می‌گویند «بسم‌ا... الرحمن الرحیم» در آغاز کارها، برای آنکه با نام و یاد خدا همراه باشد، گفته می‌شود. به گفته علامه طباطبایی در المیزان، خدا قرآن را با نام خود که عزیزترین نام‌هاست، آغاز کرده است تا کلامش نشانه و یاد او را داشته باشد. همچنین با این کار، به بندگانش آموخته است که اعمال و گفتارشان را با نام وی آغاز کنند، رفتار و گفتارشان خدایی شود و نشان خدا در آن باشد. در تفسیر عیاشی، روایتی از امام صادق(ع) در تفسیر بسم‌ا... نقل شده است که در آن بآه در «بسم» را «بهاء» روشنی خدا، «سین را «سناء»... رفعت خدا» و «میم را «مجدا»... بزرگواری خدا»، معنا کرده است.

برتر از سرزمین‌های سلیمان نبی(ع)

امام سجاد(ع) درباره آثار بسمله می‌فرماید: «خداوند با سوره فاتحه، پیامبر اسلام(ص) را بر تمام پیامبران برتری بخشید. به گونه‌ای که به احدی قبل از ایشان، این سوره را عطا نکرده بود؛ مگر آنچه به سلیمان بن داوود عطا کرد. پس گفت: 'پروردگارا! چه کلمات عالی و شریفی است. این جمله از تمام سرزمین‌هایی که به من بخشیدی، گرامی‌تر است.' خداوند فرمود: ای سلیمان! چگونه چنین نباشد درحالی‌که هیچ مرد و زنی نیست که مرا با این جمله بخواند مگر آنکه هزار برابر ثوابی برای او مقرر می‌کنم که برای کسی که هزار برابر سرزمین‌های تو را صدقه می‌دهد، مقرر می‌کنم. ای سلیمان! این جمله یک هفتم آن چیزی است که به محمد(ص)، سید پیامبران، بخشیدم که همانا تمام فاتحه‌الکتاب است.» (بهار الانوار، ج ۲۴، ص ۲۸۳)

به کودکان «بسمله» را یاد دهید

روایات علاوه بر تأکید بر مداومت بر ذکر بسمله، تعلیم و تربیت آن به کودکان را هم توصیه می‌کنند. پیامبر اکرم(ص) می‌فرماید: «هرگاه معلم به کودک بگوید بگو: بسم‌ا... الرحمن الرحیم و کودک آن را بگوید، خداوند برای این کودک و پدر و مادر او و این معلم، برائت [از آتش] خواهد نوشت.» (مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۳۸۶ و ۳۸۷) آن حضرت همچنین بسمله را ضمان اجابت دعاها دانسته و فرموده‌اند: «دعای آغازنشده با بسم‌ا... الرحمن الرحیم رد نمی‌شود.» (مجموعه ورام، ج یک، ص ۳۲)

دفع بلا می‌کند

درکنار صدقه و اعمالی که آموزه‌های دینی برای دور ماندن از بلا به ما توصیه می‌کنند، ذکر شریف بسمله نیز تأثیری شگرف در دفع بلا دارد. امام کاظم(ع) در این باره به مفضل بن عمر فرمودند: «ای مفضل! با «بسم‌ا... الرحمن الرحیم» و با قُلْ هُوَ... آخُد»، خود را از تمام مردم بیوشان، آن را سمت راست و چپ و مقابل و پشت سر و پایین و بالای خودت بخوان و هرگاه بر حاکم ظالمی وارد شدی و نگاهت به او افتاد، آن را سه مرتبه بخوان و دست چپ خود را گره بزن، سپس آن را باز نکن تا از نزدش خارج شوی.» (عه‌الداعی، ص ۲۹۳)

خود را با بسمله بیمه کنیم

تصریح به رحمان و رحیم بودن خداوند در این آیه شریف، درکنار همه فضایل و آثاری که بیان شد، آرامش و داشتن تکیه‌گاهی محکم را به آدمی یادآوری می‌کند؛ اینکه وقتی در هر کار و مسیری می‌گوییم «بسم‌ا... الرحمن الرحیم» خود را زیر چتر حمایتگر خدا آن هم با همه لطف و مهربانی‌اش برده‌ایم، پس دیگر نه هراسی باقی می‌ماند نه اضطراب و دلهره‌ای؛ چون به یاد کسی و دلگرم به کمک او بی هستیم که از پدر و مادر به بنده‌اش مهربان‌تر است و ذره‌ای از یرتوی خورشید محبتش، کافی است تا یخ همه مشکلات و گرفتاری‌ها و ترس‌های ما آب شود.

فقط به‌خاطر تو!

در نه‌هایت، این روایت برگ‌زربنی از ضمانت الهی است. کیفیت اخلاص، مهم‌تر از کمیت اعمال است و همین خلوص نیت، بزرگ‌ترین خیرها و برترین الطاف را به زندگی فرد وارد می‌کند. این یک وعده قطعی و تضمین شده است؛ خداوند در برابر عمل خالص، چیزی کم نمی‌گذارد، بلکه «بهترین» و «بهترین» را عطا می‌کند. بنابراین، اگر بهترین اتفاقات را در زندگی می‌جوییم، باید از عمق دلمان عبادت کنیم؛ بدون توقع، تنها به‌خاطر او، خداوند پاسخ این پاکی را با «بهترین» لطف‌ها خواهد داد؛ این یک وعده الهی است، نه یک احتمال! توبندگی چو گدایان به شرط مزد مکن که خواجه‌خود، هنر بنده‌پروری داند